

„Krijgt u ze altijd netjes terug?” vraag ik.

„O, ja. Dat leeren we den kinderen wel. Maar meestal zorgen zij er uit zichzelf voor. *Our children are very good, you know.*”¹⁾

Ik was vergeten, dat ik in het land was, waar den kinderen de eerbied voor al wat 't publieke leven aangaat, is ingeboren, zóó ingeboren, dat men 't meer een natuurlijke neiging, dan een verdienste zou willen noemen. Maar welk voordeel is deze neiging voor een volk, vooral in onzen tijd, die meer en meer in het teeken van het publieke leven gaat staan.

Den dag daarop zag ik het kerkhof. Brooklyns beroemd *Greenwood Cemetery*, in het Zuidelijk gedeelte van de stad, naast *Prospect-Park* gelegen op heuvelachtigen, boschrijken grond.

Ook hier weer iets geheel anders dan wij in Europa gewend zijn. Ik zou haast zeggen: *Greenwood Cemetery* is een heerlijk aangelegd park, met breede rijwegen, kronkelende voetpaden, prachtige boomgroepen en mooie perspectieven, waar ook dooden begraven liggen.

Door een breede, met *bas-reliefs* versierde poort rijden we binnen.

Hoewel de kalender October aanwijst, is de temperatuur nog zomersch. De zon schittert aan den blauwen hemel, en in een weelde van allerlei geel en bruin prijkt het nog volle loover aan de zware boomen.

De lucht is frisch en opwekkend door de nabijheid der zee. Er is niets *lugubers*, niets drukkends op dit kerkhof. Het schijnt een liefelijk oord om te wandelen en uit te rusten van het stadsgewoel.

Wij stappen uit en bezien een paar graven. Een familiegraf is hier een stuk grond, dikwijls langs een helling of op een hoogte, beplant met boomen en struiken. Hier begraaft men zijn dooden, niet in één graf, maar naast elkander. De Amerikaansche, die zoo vriendelijk was, mij dit kerkhof te laten zien, toonde mij haar eigen familiegraf. „Daar is mijn vader begraven, en daar mijn moeder, en daar twee jonggestorven zusjes. Die plek hier is voor mijn graf, en die daar voor mijn zuster.” Een hekje, waarin een deurtje, omsluit het geheel; en een afzonderlijk pad — alle paden en wegen op dit kerkhof zijn met asphalt bedekt — geeft er toegang toe.

Ik vertel haar, hoe verschillend dat alles is van onze eigen begraafplaatsen. En op haar vraag: „*How do you bury?*”²⁾ begin ik haar een Hollandsche begrafenis te beschrijven. Haar verbazing kent geen grenzen, en als zij mij vertelt, hoe men een doode in Amerika behandelt, is het mijn beurt om verbaasd te zijn.

Zoodra er een doode in huis is, laat men den begrafenisondernemer komen. Het is de man, die van nu tot en met de begrafenis de leiding in handen neemt. Hij begint het doode lichaam zóódanig te bewerken, dat het er zoo min mogelijk als een lijk uitziet. Zijn de gelaatstrekken veranderd, dan weet hij dit bij te werken. Naar een portret van den overledene wordt het haar op de gebruikelijke wijze opgemaakt, en een kleed, dat allen kennen, wordt aangetrokken. De doode moet er zoo min mogelijk als een doode uitzien. Ook blijft het lijk niet op het bed liggen, maar wordt onmiddellijk in de kist gelegd. Ook die kist is iets anders dan bij ons, vooral niet zwart, gewoonlijk met witte zij gevoerd, de zijplanken zijn los en kunnen terug geslagen worden. Een wit zijden kussen ligt onder het hoofd, en de overledene wordt nedergelegd zooveel mogelijk als in slapende houding. Eigenlijk handelt men met een gewone doode hier, zooals men bij ons vorstelijke personen of andere grooten der aarde na hun dood behandelt.

Vóór de begrafenis wordt er in het sterfhuis een dienst gehouden, waarbij de familie meestal niet tegenwoordig is, maar waartoe vrienden en geburen vrijen toegang hebben.

En op het kerkhof gaat het ook anders toe. Het begraven graf is van binnen bekleed, soms met een wit laken, soms met sparregroen, waarin de kist wegzakt. De

eigenlijke lijkst, die gewoonlijk fraai bewerkt is, wordt neergelaten in een tweede, ruwere kist. De lijkst mag niet in onmiddellijke aanraking zijn met de aarde. En niet, zooals bij ons, werpt men één voor één een schop aarde op de kist. *Horrible* moet dat zijn, meende de Amerikaansche. Men verlaat het kerkhof na den dienst, terwijl het graf is bedekt met sparregroen en bloemen, of, zooals Tutein Nolthenius het beschrijft in zijn *Nieuwe Wereld*, „wordt de aarde, al de aarde op de kist geworpen. Het houten, wit bekleede deksel is op de wihouten kist geplaatst, welke de eigenlijke doodkist bergt; en op dat deksel is houtwol gelegd, welke den slag verdooft.”

Het is of men in Amerika alles doet, om de verschrikking van dood en graf zooveel mogelijk weg te nemen. En mijn geleidster huiverde even bij de gedachte, dat wij onze dooden „zoo maar” in nachtgewaad begroeven, en de kist „zoo maar” in de koude, donkere aarde zetten!

Ook vertelde zij mij, dat de Amerikanen hun dooden altijd zooveel mogelijk in Amerika begraven. Sterft een Amerikaan in Europa b.v., dan wordt het lijk, op ijs gezet, weer naar huis gebracht. Ook de soldaten, die gesneuveld zijn in den oorlog tegen Spanje, zijn bijna allen in de plaats hunner inwoning begraven.

H. S. S. K.

Beveel den Heere uw wegen.

Paul Gerhard, een bekend prediker en zanger, was in het midden van de zeventiende eeuw predikant te Berlijn. De toenmalige keurvorst van Brandenburg, Friedrich Wilhelm, voerde in de kerkregeling veranderingen in, waartegen Gerhard als streng Lutheraner zich verzette. Weldra werd hij genoodzaakt te kiezen tusschen de gunst van zijn vorst, en den eisch van zijn geweten. Hij koos het laatste, en ontving van den eerste zijn vonnis: ontzetting uit het predikambt en verbanning uit Brandenburg.

Paul Gerhard verloor den moed niet. Met zijn gezin trok hij de wijde wereld in om te zoeken, waar God thans werk voor hem had. In een kleine stad echter, waar ze vertoefden, werd Gerhards vrouw zóó overweldigd door zorg en smart, dat ze in weenen uitbarstte. Tevergeefs trachtte hij haar te troosten met het woord uit Psalm 37: „Wentel uwen weg op den Heere en vertrou op Hem; Hij zal het maken.” Toen ging hij in den tuin om in de eenzaamheid met zijn God te spreken. In het tuinhuis zette hij zich neer, en de overdenking van het Psalmwoord gaf hem het gedicht in, dat hij onmiddellijk neerschreef en waarvan het begin luidt:

„Beveel gerust uw wegen,
Al wat u 't harte deert,
Der trouwe hoede en zegen
Van Hem, die 't al regeert.”

De dichter ging naar binnen om zijn vrouw het nieuwe geloofslied voor te lezen, en het door God gegeven gedicht miste zijn werking niet. Zij droogde haar tranen en besloot opnieuw den Heere haar weg toe te vertrouwen.

Buiten voor de deur hadden nog twee personen naar het lied geluisterd, en thans traden zij binnen. Zij waren uitgezonden door hertog Christiaan van Merseburg, om een zekeren predikant met name Gerhard te zoeken, die uit Brandenburg verbannen was en wiens geestelijke liederen den vorst hadden verkwikt.

Het was Gerhard en zijn vrouw, of God Zijn engelen tot hulp had gezonden. Getroost reisden ze mee naar Merseburg. Daar kreeg de predikant eerst een jaargeld en straks een aanstelling tot predikant te Lübben, waar hij bleef tot zijn dood in 1676.

(*Vrij naar het Zweedsch.*)

A. L.

¹⁾ Onze kinderen zijn heel goed, weet u.

²⁾ Hoe begraaft men bij u?